

**A koronavírus elleni küzdelem
és annak következményei Franciaországban**

The Fight Against the Coronavirus
and its Consequences in France

FEJÉRDY GERGELY

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Fejérdy Gergely, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.20>

Összefoglalás: Bő egy évvel ezelőtt, 2020. március 17-én került sor a koronavírus-járvány miatt az első franciaországi lezárásokra. 13 hónappal később a 67 milliós államban már átlépte a 100 ezret a halálos áldozatok száma. A lakosság 20%-át sikerült április közepére beoltani. A francia vezetés járványkezelése rendszeresen elégedetlenséget szül. A bonyolult, sokszor egymásnak ellentmondó szabályokba belefáradt lakosság egyre kevésbé tartja be a szükséges intézkedéseket, a feszültségek is növekedtek a társadalomban meglévő törésvonalak mentén. A járvány gazdasági következményei egyre nagyobb terhet jelentenek, miközben a politikai tét is napról napra komolyabb figyelmet kap a 2021-es regionális és megyei, illetve a 2022-es elnökválasztások közeledtével. Franciaország koronavírussal szembeni küzdelmének, stratégiájának különböző szempontok szerinti vizsgálata – amelyre ez a rövid tanulmány vállalkozik – a francia belpolitikai folyamatok jobb megvilágításán túl Párizs uniós szinten megnyilvánuló jelenlegi és jövőbeni törekvéseire is ráirányítja a figyelmet, illetve tágabb összefüggésbe helyezi azokat.

Kulcsszavak: Franciaország, koronavírus-járvány, gazdaság, elnökválasztás

It has been more than a year, on 17th of March 2020, that the first confinement in France due to the coronavirus epidemic took place. Thirteen months later, the death toll in the 67 million state has already exceeded 100,000. 20% of the population was vaccinated by mid-April. The French government's action in the face of the epidemic regularly generates discontent. The population, tired of complicated and often contradictory rules, is less and less adhering to the necessary measures, and tensions have increased along the fault lines in society. The economic consequences of the epidemic are placing an increasing burden, while the political stakes are also receiving more and more serious attention day by day as the 2021 regional and 2022 presidential elections approach. Examining France's fight against the coronavirus from different perspectives, which this short study undertakes, not only sheds light on French domestic policy processes, but also draws attention to the current and future aspirations of Paris at EU level and places it in a broader context.

Keywords: France, coronavirus epidemic, economic, presidential elections

BEVEZETŐ

Bő egy évvel ezelőtt, 2020. március 17-én került sor a koronavírus-járvány miatt az első franciaországi lezárásokra. Jelenleg, mint Európa szinte sok helyen, már a harmadik hullám szedi az áldozatait. 2021. március 17-én 38 ezer új fertőzöttet regisztráltak, és több mint 300 fő került lélegeztetőgépre 24 óra leforgása alatt. Egy éven belül 91 500 fő hunyt el a járvány miatt, de 5,5 millió

személyt ekkora már beoltottak a 67 milliós országban. A francia vezetés járvány kezelésével kapcsolatban rendszeres az elégedetlenség. A bonyolult, sokszor egymásnak ellentmondó szabályokba belefáradt lakosság egyre kevésbé tartja be a szükséges intézkedéseket, és a feszültségek is növekedtek a társadalomban meglévő törésvonalak mentén. A járvány gazdasági következményei egyre nagyobb terhet jelentenek, miközben a politikai tét is napról napra komolyabb figyelmet kap a 2021-es regionális és megyei, illetve a 2022-es elnökválasztások közeledtével.

Franciaország koronavírussal szembeni küzdelmének, stratégiájának különböző szempontok szerinti vizsgálata a francia belpolitikai folyamatok jobb megértésén túl Párizs uniós szinten megnyilvánuló jelenlegi és jövőbeni törekvéseire is rámutathat, illetve tágabb összefüggésbe helyezheti azokat. Jelen tanulmányban tehát az elmúlt 13 hónap francia járványkezelésének egyes mozzanatait bemutatva, főbb kérdéseit felvillantva arra próbálunk választ keresni, milyen hatásokkal lehet számolni rövid és középtávon ebben az európai szinten is meghatározó országban.

FRANCIAORSZÁG A JÁRVÁNY HULLÁMAIBAN

AZ ELSŐ HULLÁM

Először 2020. január 24-én találtak bizonyítottan a Covid-19 által fertőzött személyt Franciaországban.¹ Március 12-én Emmanuel [Macron bejelentette](#) „az ország lezárását”. Három nappal később már 127 halottat és 5473 bizonyítottan koronavírussal fertőzött beteget tartottak számon. A helyzet súlyosságára való tekintettel, hasonlóan több európai országhoz, a fizikai kontaktusok lehető legminimálisabbá történő csökkentésével próbálták megfékezni a betegséget. A lezárások 2020. március 17. és május 11. között voltak érvényben 55 napig Franciaország európai területein. A tengerentúlon, pl. a Brazíliával határos Francia Guyanán és az Indiai-óceánban lévő Mayotte szigeten hosszabban tartották fenn a szigorú szabályokat.

2020. március 24. és július 10. között először került sor az [egészségügyi rendkívüli állapot bevezetésére](#). Ez a különleges jogrend a vírusjárvány okozta kihívásokra adandó gyors és hatékony válaszokat tartotta szem előtt. Az egészségügyi rendkívüli állapot többek között szabályozza a kijárási tilalmat, a kereskedelmi egységek bezárásának kérdését, meghatározott termékek árát, valamint a gyülekezési szabadság korlátozását. Egyes helységek és régiók az első hullám idején bevezették az éjszakai kijárási tilalmat is. 2020 júliusára összesen 30 ezer elhunytat tartottak már számon Franciaországban. A nyár közepén, július 3-án,

¹ A jelenlegi kutatások szerint vélhetően már 2019 őszén jelen volt a vírus Franciaországban. Lásd a 2021 februárjában megjelent [INSREM tanulmányt](#).

miután az első hullám lecsengett, a járványkezelés kapcsán általános elismerést elnyerő Jean Castex, az elnöki hivatal főtitkárhelyettese váltotta Édouard Philippe miniszterelnököt a kormányfői székben. Ez azontúl, hogy az önkormányzati választásokon vereséget szenvedő „macronista” erők számára lehetőséget adott a 2022-es elnökválasztások perspektívájában az újrakezdésre, a vírusjárvánnyal szembeni hatékony védekezést is szimbolizálta. Édouard Philippe ugyan a kezdeti kapkodás és maszkhiány ellenére népszerűen került ki a válság első hullámából, és júniusban már az elnök támogatottságát is [jelentősen túlszárnyalta](#), így Macron számára is célszerűnek tűnt leváltása. Hivatalosan a miniszterelnök Le Havre városának polgármesteri széke miatt mondott le, és adta át a helyét az új kormányfőnek.

2020 nyarán a hatóságok folyamatosan óvatosságra figyelmeztettek egy újabb hullám kialakulásának veszélye miatt. Olivier Véran egészségügyi miniszter [2020. július 20-án](#) minden zárt nyilvános helyen kötelezővé tette a maszkviselést, és egy héttel később már az utcai használatát is szorgalmazta, illetve hangsúlyozta, hogy a prefektusok lehetőséget kaptak arra, hogy ebben a kérdésben saját hatáskörben intézkedhessenek. Több francia önkormányzat már az első hullám idején ilyen irányú lépést tett. A maszkviselés ekkor nem ütközött lényeges ellenállásba, mint pl. Németországban; az első franciaországi tüntetésen, 2020. augusztus 29-én összesen háromszázan jelentek meg, és a közvélemény-kutatások is azt támasztották alá, hogy a lakosság [77%-a támogatja](#) ezt az intézkedést.

A MÁSODIK HULLÁM

Szeptembertől érzékelhetően kezdetét vette a második hullám. 2020. szeptember 17-én átlépte a napi [tízezer főt](#) az új fertőzöttek száma, és egy hónappal később, október 15-én először regisztráltak 30 ezernél több, a Covid-19 miatt megbetegedett személyt 24 óra leforgása alatt. Ekkor már a járvány kirobbanásától számítva összesen 33 125, a vírussal összefüggésbe hozható elhunytat tartottak nyilván a francia hatóságok. A halálesetek 90%-ban 65 év felettieket érintett ekkor, viszont a lélegeztetőgépen lévők között egyre több volt a 65 év alatti.

2020. október 17-én a vírusjárvány második hullámának egyre nyilvánvalóbb megjelenése miatt Franciaországban ismét kihirdetésre került az egészségügyi rendkívüli állapot. Emmanuel Macron október 14-én elmondott beszéde alapján a 8 legnagyobb városban bevezették az éjszakai kijárási tilalmat 21 és 6 óra között, illetve bejelentésre került az ún. 6-os szabály, (6 fő egy családi asztalnál), amelynek célja, hogy a vendégségeket és ezen keresztül a vírus terjedését fékezni tudják. A francia államfő a tesztelések számának növelését szorgalmazta, és egyben hangsúlyozta, hogy előreláthatóan 2021 nyaráig együtt kell élni majd a koronavírussal.

Az egészségügyi helyzet romlása miatt már két héttel később, [október 28-án](#), Macron kénytelen volt bejelenteni a második országos lezárást, az elsőhöz hasonlóan jelentősebb exodust generálva a nagyvárosok környékén. [Ile-de-France régió 400 km-es forgalmi dugót](#) regisztrált a bejelentést követően. Az intézkedések között ismét bevezetésre került a nappali kijárási tilalom, amit csak meghatározott indokkal és igazolás kiállításával lehetett kikerülni. A felsőoktatás átállt online formára, de a közép- és általános iskolákban megmaradt szigorú egészségügyi protokoll mellett a tanítás. A nem létfontosságú kereskedelmi egységek bezárásra kerültek, tilos lett a csoportosulás, az éttermek, kulturális intézmények is bezártak. Az intézkedések október 30-án léptek életbe. A második lezárás hat hétig tartott. Jól lehet, az eredeti bejelentéssel szemben a napi beazonosított esetszám nem ment 5 000 alá, december 15-től a nappali korlátozott kijárási tilalmat feloldották, de éjszakára, 20 és 6 óra között fenntartották. Ez utóbbi intézkedést egyedül december 24-én függesztették fel ideiglenesen.

A lezárások részleges feloldásának a napján még mindig több mint 11 ezer fő napi megbetegedést regisztráltak, és több mint 25 ezer főt ápoltak kórházban. 2020. december 15-én a koronavírus-járvány miatt elhunytak száma már 59 072 volt. Maga az államfő is megfertőződött december 17-én. [2020. november 24-én](#), amikor Macron elnök bejelentette, hogy még karácsony előtt feloldásra kerülnek a járvány miatt életbe léptetett intézkedések, még az is felmerült, hogy január 20-án már majd az éttermek és kulturális intézmények (színházak, mozik is) újra kinyithatnak. A 2020. év végi lazítás és a váratlanul berobbanó vírusvariánsok jelentősen módosították a várakozásokat. Franciaországban a hatóságok először 2020. [december 25-én azonosították](#) egy Nagy-Britanniából érkező francia férfinál a Covid-19 korábbinál még veszélyesebb változatát. Hat nappal később a [dél-afrikai variáns](#) is megjelent az országban. A rossz hírek mellett viszont bizakodásra adott okot, hogy 2020 decemberétől engedélyezésre kerültek az első vakcinák is Európában, így többek között a *Pfizer-BioNTech*, a *Moderna* és az *AstraZeneca*. 2020. december 27-én el is kezdték az oltások beadását a legidősebb korosztálynak.

A HARMADIK HULLÁM

Franciaországban 2021. január 11-én már 68 ezer elhunytat tartottak nyilván, és közel 25 ezer embert kellett kórházban ápolni a koronavírus miatt. A számok meredek emelkedésnek indultak január második hetétől, ezért az orvosok egyre gyakrabban kérték, esetenként [nyílt levélben](#) is, az államfőt, hogy a hónap közepén rendelje el az újabb lezárásokat, hogy el lehessen kerülni az újabb hullám súlyos hatásait. A kormányfő 2021. január 7-én bejelentette, hogy nem nyitnak ki mégsem az éttermek, egy héttel később pedig 18 órára előrehozták az éjszakai kijárási tilalmat Franciaország európai területén. Ez utóbbi hatékonyságát többen is [megkérdőjelezték](#), de Macron elnök nem kívánt további

szigorításokat eszközölni. Február végére a helyzet jelentősen romlott. Február 26-án 25 ezer személynél mutatták ki 24 óra leforgása alatt a fertőzést, és a napi halálozási szám 200 fő felé emelkedett. Ezen a napon már összesen 86 ezer a járvánnyal kapcsolatba hozható elhunytat tartottak számon Franciaországban, miközben 2 millió fő első beoltása is megtörtént. A vakcinák hiánya és kaotikusnak tűnő oltási kampány mindeközben egyre inkább felháborodást keltett, de ennek ellenére [növekedett az oltási kedv](#).

Február 22-én a kormányfő hétvégi kijárási tilalmat rendelt el Nizzában és Dunkerque-ben, ahol a járvány különösen is erőteljes jelenlétét tapasztalták. Február végére már húsz megyét szoros megfigyelés alatt tartottak a súlyosan romló egészségügyi helyzet miatt. A francia orvosi kamara többszöri ajánlására végül Jean Castex miniszterelnök [2021. március 18-án](#) bejelentette, hogy 16 megyében kijárási korlátozást rendelnek el. Az iskolák bezárására nem került sor, de a középiskolák felsőbb osztályainál felváltva online és jelenléti órák bevezetésére került sor. Az érintett megyékben a lakhelyet csak 10 km-es körzetben lehetett elhagyni megfelelő indokkal, illetve kivételes esetekben 30 km-re. Minden helyváltoztatást az erre kialakított űrlapon kellett kitöltve igazolni. A kormány által előterjesztett dokumentum nagyszámú kivételt tartalmazott, ami annak kitöltését és ellenőrzését szinte teljesen lehetetlenné tette. Az egyértelmű, illetve számonkérhető szabályok hiányában a rendőrség lényegében csak a kirívó esetekben² tudott közbelépni. A nagy felháborodás miatt végül az eredeti lakhely elhagyást lehetővé tévő dokumentumot visszavonta a kormány, és ettől kezdve egyszerű igazolás is elég volt ahhoz, hogy napközben szabadon lehessen mozogni 10 km-es körzetben. Megjegyzendő, hogy különböző indokkal, pl. munkahelyi kiküldetés, gyermekek nagyszülőkhöz történő szállítása, sportolás stb. továbbra is szabadon lehet közlekedni. A hatóságok nem követelik meg például a munkáltató aláírt pecsétes igazolásának bemutatását, amivel bizonyítható lenne, hogy az adott személy valóban jogosan hagyta el a 10 km-es körzetet.

A lezárások bejelentése ennek ellenére egyfajta káoszt, illetve komoly népmozgást indított el, hasonlóan a korábbi két hullámhoz. A dél és nyugati irányba, a tengerparti városok felé haladó autópályákon szokatlanul nagy, 400 km-es forgalmi dugó alakult ki március 19-én. A francia vasúttársaság is hirtelen [20%-os foglalásnövekedést](#) tapasztalt, leginkább a bordeaux-i, lyoni, nantes-i vonalain. Egyes városok, mint pl. [Biarritz](#) lakossága egy-két nap alatt megkétszereződött, 25 ezerről 50 ezer főre nőtt. A koronavírus-járvány növelte a kis és közepes vidéki városokba költözni vágyók számát. 2019-ben a Párizs környékén élők 38% kívánt volna elköltözni más régióba, [míg 2020 őszére ez a szám már 54% volt](#). Leginkább [az önálló keretesházak](#) iránt nőtt meg a kereslet. Egy év után viszont a francia ingatlanpiaci szakértők szerint nem [történt jelentős kiáramlás a nagyvárosokból](#), sokkal inkább befektetési céllal vettek ingatlant. Talán nem véletlen, hogy

2 Pl. Marseille-ben, ahol [hatezren karneváloztak](#) minden engedély nélkül.

2020-ban éves szinten közel olyan jól teljesített ez a szektor, mint 2019-ben, ugyanis [1 millió 20 ezer tranzakcióra](#) került sor a vírus árnyékában. (Ez csak negyven-ezerrel marad el az egy évvel korábitól, ami rekordnak számít.) A nagyvárosi kiáramlás inkább csak alkalmi, így sokan vannak, akik az igazolások nehéz ellenőrizhetőségét kihasználva, a kijárási tilalom ellenére utazásba is fogtak. [Spanyolországban felháborodást is szült](#), hogy míg a spanyol lakosság nem hagyhatja el a régiót, Franciaországból jelentősebb számban érkeznek turisták. Különösen a [Kanári-szigetekre](#) utaznak tömegesen a franciák.

A kormány a harmadik hullám idejére megpróbált fokozatosan szigorítani. Március 20-tól egész Franciaországban 19 órára átették az éjszakai kijárási tilalom kezdetét, de az egészségügyi helyzet további romlása miatt öt nappal később további három megyére is kiterjesztették a lezárásokat. Március 30-án már 95 ezer elhunytat voltak kénytelenek regisztrálni a hatóságok, és naponta több mint 300 fő haláról adtak hírt. Macron, miután meghatározó virológusok és egyes ellenzéki politikusok is felelőtlenséggel kezdték el vádolni, [március 31-én](#) végül bejelentette az egész ország lezárását. Az államfő elrendelte, hogy kivételesen az iskolai szünetet minden régióban egyszerre, [április 12. és április 26.](#) között adják ki, és minden bölcsődét és oktatási intézményt zárjanak be. Április 3. és április 12. között minden iskola köteles volt átállni online oktatásra.

Az államfő a körülményesen induló oltási kampány felpörgetését is ígérte. Ekkor már több mint [8 millió főt oltottak be egyszer és 2 milliót](#) már másodszor is. A húsvétra való tekintettel a kormányzat toleranciát hirdetett április 5-ig és nem akadályozva a régiók közötti helyváltoztatást sem. Macron bejelentése után ismét jelentősen nőtt a nagyvárosokból vidékre távozók száma. A francia vasúttársaság rekord számú, több [mint 130 ezer jegyrendelést](#) regisztrált csak március 31-én.

Az intézkedéseket a lakosság többsége, 55%-a ([Harris Interactive](#)) támogatta, de annak betartását csak 49% tartotta fontosnak. A társadalom jelentősen belefáradt a több mint egy éve tartó lezárásokba. Macron elnök ezt a tényezőt részben a 2022-es elnökválasztások fényében is mérlegelte. A súlyos negatív gazdasági hatások mellett a francia vezetés egyes, egyébként is érzékeny városnegyedekben fellángoló erőszaktól is tart, ezért próbálta maximálisan elodáztatni a lezárásokat. A 2020. márciusi feszültségek és az 2021. januári hollandiai példa is ezt az óvatosságot erősítette. A rendőrség a szabályok betartása vonatkozásában inkább visszafogottságra kapott utasítást a külvárosokban, ahol a járvány terjedése különösen is súlyos. A Párizstól északra elhelyezkedő megyék, [Seine-Saint-Denis és a Val d'Oise](#) a leginkább sújtott területeknek számítanak az országban.

Április 15-re a 67 milliós Franciaországban már átlépte a százezret a halálos áldozatok száma. Egyes szakértők még a [nyári időszak vonatkozásában is pesszimisták](#). Egyelőre az egészségügyi szükségállapot 2021. június elsejéig szól, és a kormányzat május 15-től indítaná meg a nyitást. Még ha lassan csökkenésnek is indult az esetszám, sokan szkeptikusak a napi 30 ezer beazonosított fertőzött, és az intenzív osztályokon rendelkezésre álló 8 ezer ágyon csaknem 5900 fő ápolása miatt, hogy mennyire reális ez a célkitűzés.

A brit és a dél-afrikai variáns mellett a brazil mutáns is megjelent Franciaországban. Április 13-án, ez utóbbira reagálva és közlekedési miniszterének ellentmondva a kormányfő bejelentette, hogy a [Braziliával fennálló légi kapcsolatot](#) leállítják. Többen [aláhúzták](#) ennek az intézkedésnek az ellentmondásos voltát, hiszen átszállással Madridon, Frankfurtban vagy Amszterdamban keresztül el lehet jutni Franciaországba. Megjegyzendő, hogy francia viszonylatban a brazil variáns kérdése azért is égető, mert az ország Francia-Guyanán keresztül határos a Latin-Amerikai állammal. Párizs egyébként egészen 2021. április közepéig vonakodott határainak lezárására, de még karanténkötelezettséget sem rendelt el minden kockázatosnak tartott állam (pl. Chile, Argentína, Dél-Afrika stb.) esetében.

A nagy uniós országok közül Olaszország után Franciaország a legsúlyosabban érintett állam, így világviszonylatban a [20. helyen](#) áll a lakosságarányhoz viszonyított halálozások számában, jóval a 40. helyen álló Németország előtt.³ Franciaországot [demográfiai szempontból](#) már 2020-ban súlyosan érintette a járvány. 2019-hez képest 9%-kal növekedett a halálozások száma, amin nem javít az sem, hogy a születésszámok 1,8%-kal, a házasságkötések száma pedig 34%-kal csökkent. Ezek a tendenciák aligha fordulnak meg 2021-ben.

A FRANCIA EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZER

Franciaország az Unión belül a legtöbbet, GDP-je [11,3%-át áldozza](#) az egészségügyi rendszerre. Összehasonlításképpen Németország 10%-ot, Magyarország pedig 7,5%-ot áldoz erre a célra. Franciaországban az állami fenntartású [egészségügyi intézmények aránya](#) 45%, míg 22% közhasznú, illetve 33% pedig profitorientált magánintézmény. Németországban a szektor közel 70%-a magán kézben van. A francia egészségügyi dolgozók kevésbé jól fizetettek, mint német kollégáik. Ezen a helyzeten a járvány idején a francia kormány próbál javítani. 2021. [április 12-én bejelentésre került](#), hogy október 1-jével a már korábban megkezdett bérkompenzáció tovább folytatódik; újabb félmillió egészségügyi dolgozó kaphat majd magasabb juttatást. Párizs célja, hogy a járvány idején megőrizze, esetenként növelje a szektorban dolgozók létszámát, amely az utóbbi évtizedben egyre inkább csökkent. [Franciaországban 3,1 orvos](#) jut 1000 főre, míg Németországban 4,3, ápolóból pedig 10,9 jut 1000 lakosra a franciáknál, míg 12,9 a németek esetében. A létszámcsökkenés megállításáért Párizs több módon is küzd, így pl. 2020 őszétől megszüntették a numerus clausust az orvosi egyetemeken.

Az egészségügyi hálózat területi eloszlása is problémát jelent Franciaországban, hiszen különösen vidéken nagy távolságokat kell megtenni ahhoz, hogy valaki megfelelő ellátásban részesüljön. A rendszer rendkívül központosított és kórházakra épülő, ami a járványhelyzet idején különösen is előnytelennek látszik. A francia

3 [Egyes elemzők](#) szerint országonként eltér, hogy mit számítanak a koronavírussal összefüggő halálozásoknak, így az ilyen jellegű összehasonlító adatok nem pontosak.

egészségügyi intézmények adminisztrációs terhei is jelentősebbek, mint például Németországban. Franciaországban a kórházak személyzetének 35%-a technikai és szervezési feladatokat lát el, míg a német intézményekben ez az arány 24%.

A vírusjárványt megelőzően több területen érzékelhető volt a feszültség a francia egészségügyi rendszerben, amelynek reformja folyamatosan zajlik a 2000-es évek elejétől. A leginkább látványos konfliktus a kórházak sürgősségi osztályainak túlterheltsége miatt alakult ki. [Míg 1996-ban 524 ponton évi 10 millió embert fogadtak, 2019-re ez a szám 21 millióra nőtt](#) anélkül, hogy lényegesen növelték volna a sürgősségi ellátás kapacitását. Kezdetben a járványhelyzet ezt a problémát csak fokozta. Szintén felháborodást keltett az első hullám idején az eszköz- és felszerelési hiány, így például a rendelkezésre álló orvosi maszkok elégtelen mennyisége. Franciaország egy év alatt ezen a területen jelentős lépéseket tett, és önellátóvá vált. Míg 2020. januárjában heti 3,5 millió orvosi (FFP2) maszkot állítottak elő francia vállalatok, és a járvány kirobbanásakor kínai exportra szorult az ország, 2021 januárjában [heti 100 millió maszkot állítottak elő](#) Franciaországban. Hasonlóképpen a [lélegeztetőgépek gyártása](#) is megoldott. Többek között az Air Liquide – összefogva a PSA, a Valeo és a Shneider Electric vállalatokkal – gyártja állami megrendelésre a gépeket.

Összességében a francia egészségügyi rendszer minden hibájával együtt európai átlagon felüli. Ugyanez mondható el a [lakosság egészségi állapotáról](#) is. Mindazonáltal megfigyelhetők a hatékony védekezést gátló, a járványkezelés kapcsán kialakult szakmai és politikai viták, pl. Didier Raoult professzor körül, illetve az utóbbi hónapokban leginkább a vakcinák kapcsán. A francia sajtó – ami önmaga is jelentős változáson ment át egy év alatt, hiszen az online [előfizetések több esetben 25%-kal növekedtek](#), míg a papíralapú eladás tovább zsugorodott – különleges figyelmet szentel a járványnak. 2020-ban volt, hogy napi [19 ezer cikk jelent meg](#) a témában, így indirekt módon jelentősen befolyásolta a közhangulatot. Egy évvel a válság kirobbanását követően számosan vannak, akik az elmúlt időszak tapasztalatait levonva az egészségügyi rendszer jövőjével kapcsolatban [fogalmazzák meg ajánlásaikat](#). Előkerültek a szakképzet munkaerő megbecsülésének és számának, az informatikai újítások kiterjedtebb használatának, a hatékonyabb adatfeldolgozásnak, valamint az egészségügyi alapeszközök európai előállításának kérdései is. Az elemzések általában egyetértenek abban, hogy ez a témakör a korábbi évekhez viszonyítva meghatározóbb tényező lesz a közvéleményben, így a politikában is, és minden bizonnyal jelentős hangsúlyt fog kapni majd a 2022-es elnökválasztásoknál.

A VAKCINA KÉRDÉS

Franciaországban az Európai Gyógyszerügynökség által jóváhagyott vakcinákkal (*Pfizer-BioNTech, Moderna, AstraZeneca, Janssen*) oltanak. A folyamat 2020. december 27-én indult el, de a késlekedő szállítmányok, a lakosság kezdetben inkább oltásellenes hangulata és a szervezési hiányosságok

miatt hosszú ideig gyenge eredményt tudott felmutatni ezen a területen a párizsi kormány. Az AstraZeneca körül kialakult bizalmatlanság (a [lakosság 71%-a](#) elutasítja ezt az oltóanyagot a mellékhatásai miatt) meg csak fokozta a feszültséget a vakcinákkal szemben. Párizs fontolgatja ez utóbbi vakcina kiosztásának leállítását. Egyelőre 55 év alatti személyeknek nem adják be, és akik korábban kaptak belőle – elsősorban egészségügyi dolgozók – [második oltásként](#) Pfizer-BioNTech, vagy Moderna vakciánt fognak kapni. 2021. február 15-ig csak 3 millió oltás került beadásra, míg [április 8-ig Franciaországban](#) már 10 millióan kapták meg az első adag oltást. A kormány június közepéig 30 millió állampolgár beoltását kívánja megvalósítani. Jelenleg már francia hadsereg és az állatorvosok is bekapcsolódtak a vakcinák beadásába, illetve 35 helyen (pl. stadionokban) óriás oltóközpontokat hoztak létre, ahol helyszínenként naponta több ezer főt tudnak beoltani. A kormányzat abban is bízik, hogy nem lesznek további fennakadások a szállítmányokban.

Macron ugyan a sajtónyilvánosság előtt hangoztatta, hogy Franciaország területén megindult a vakcinaelőállítás, valamint azt is, hogy 2021-ben 250 millió adagot fognak előállítani a francia gyárak, de ez a kijelentése így nem fedti a valóságot. Ebből annyi igaz, hogy a francia gyárakban fogják a [Pfizer-BioNTech oltásokat injekciós ampullákba tölteni](#), ám ennek a mennyiségnek csak 28% marad Franciaországban. Az első töltőüzem be is indult 2021. [április 7-én](#). Rövid időn belül a Moderna, a Janssen és a még engedélyezésre váró CureVac is ampullatöltő egységekkel fog rendelkezni Franciaországban.

Orosz hírek szerint a Szputnyik V oltást, annak uniós engedélyezése után, francia vállalat is gyárthatja majd. De a francia gazdasági minisztérium a sajtóval azt közölte, hogy ez utóbbiról nincsen tudomása. Az Európa-ügyi miniszter, [Clément Beaune](#) egyenesen „kommunikációs trükknek” értékelte. A francia hivatalos körök elsősorban politikai okokból a Navalnij-ügy és Ukrajna miatt, illetve gazdasági érdekeket szem előtt tartva nem kívánják gyorsan engedélyezni az orosz vakcinát, még ha tudományosan nem is nagyon tudnak egyelőre komoly érveket felhozni ellene. Megjegyzendő továbbá, hogy negatív hatást váltott ki Párizsban az [orosz oltóanyag-vállalat agresszív Twitter-kampánya](#) is. A francia kormány inkább elutasító magatartása mellett ugyanakkor a Provence-Alpes-Cote d’Azur (PACA) régió [fél millió Szputnyik V vakcinát előrendelt](#)⁴, emellett több politikai erő, Marine Le Pen pártja, illetve Jean-Luc Mélenchon is követeli, hogy minél hamarabb engedélyezzék Franciaországban az orosz oltóanyagot. Közvélemény-kutatások szerint ([Odoxa](#)) a franciák 52% oltatná be magát, többen mint a Janssennel, vagy az AstraZenecával. A legnagyobb, 70%-os bizalom a *Pfizer-BioNTech*-iránt van.

A kormányzat bízik abban is, hogy francia fejlesztésű oltóanyag is hamarosan engedélyezhető lesz. A Nantes-i [Valneva vállalat](#) április közepén már a harmadik tesztelési fázisba került és eredményei ígéretesnek tűnnek, ugyanakkor

4 A PACA régió rendelete politikai fogás, mert a régiókat majd csak az országok után fogják kiszorgálni, és az államnak jogában áll leltani annak kiosztását, amikor megérkezik.

Nagy-Britanniával kötött szerződése miatt az uniós országok csak második körben részesülhetnek majd ebből a vakcinából. Még ha nem is azonnal lesz elérhető a francia fejlesztésű oltóanyag, Párizs presztízskérdést is csinál az ügyből. Sokan ugyanis botrányosnak tartják, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagjai közül csak Franciaország nem tudott előállítani egy év alatt vakcinát. Általában elterjedt vélemény, hogy a kutatási támogatások évek óta zajló csökkenése okozta pl., hogy a Pasteur Intézet nem tudott oltóanyaggal előállni 2020 decemberéig. Mindazonáltal reményre adhat okot, hogy a nagyhírű intézmény egy [Covid-ellenes gyógyszere](#) embereken zajló kísérleti fázisba jutott, és a vírus variánsaival szemben is hatékonynak tartják. Az oltóanyag területén a [Sanofi](#) francia gyógyszergyár is folytatja kísérleteit, és 2021 őszén kívánja termékét majd piacra dobni. A vállalat mindeközben a *Pfizer-BioNTech* és a *Janssen* oltóanyagok injekció ampullákba töltését is megkezdi majd 2021 augusztusában.

Alapvetően nem csak a vakcinákkal, hanem az oltakozási hajlandósággal is probléma van. Míg összességében a [franciák 70%-a](#) be szeretné oltatni magát, jelentős különbségek vannak a korosztályok szerint. Az idősebbek sokkal nagyobb hajlandóságot mutatnak, mint a fiatal, 18-24 éves korosztály. Ez utóbbiban [csupán 55%](#) kívánja magát beoltatni. A kormány terveket kíván kidolgozni, különösen a közösségi oldalakon, hogy jobban mozgósítani tudja a fiatalokat is. Mindazonáltal a francia oltási program rendkívül szigorúan az idős korosztálytól visszafelé halad, és április közepéig az egészségügyi dolgozókon kívül a kockázatos területen dolgozó, 55 évnél fiatalabb munkavállalók (pl. a tanárok) még nem kapták meg – minden ígéret ellenére sem – a vakcinát, ami komoly elégedetlenséget szül. A francia járványügyi szakemberek véleménye szerint, a jelenlegi oltási ritmust figyelembe véve, ideális esetben 2021. szeptember végére érheti el Franciaország a [70% körüli átoltottságot](#). Többen hozzáteszik, hogy számos rizikófaktor van, mint például a variánsok gyors terjedése, ezért a vakcinák ellenére sem látnak komoly esélyt arra, hogy [2022 nyara](#) előtt ténylegesen visszatérjen az élet a járvány előtti kerékvágásba.

GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEK

Franciaország számára nagy problémát jelentenek a járvány gazdasági és társadalmi következményei. A közpénzügyi miniszter 2021. március 17-én tett kijelentése szerint Franciaországnak 2020-ban a koronavírus-járvány [nagyjából 160 milliárd eurójába](#) került. 2021-ben újabb milliárdokat költ, ezért 2022-ig várhatóan összesen [424 milliárd eurójába fog](#) kerülni a vírus okozta helyzet. Franciaország egyike azoknak az országoknak, ahol a legnagyobb mértékben próbálja az állam átvállalni a terheket, illetve tompítani a járvány társadalomra nehezedő anyagi következményeit.

2021. április 4-én Bruno Le Maire gazdasági miniszter bejelentette, hogy az éves gazdasági növekedést a korábbi 8%, majd 6% [helyett 5%-ra prognosztizálja](#), amennyiben a lezárások feloldásra kerülnek május elején. Ez megegyezik nagyjából a Francia Nemzeti Bank előrejelzésével is. Az államháztartási hiány a decemberben prognosztizált 8,5% helyett várhatóan a GDP 9% lesz. A gazdasági miniszter szerint [2027-re tudja majd Franciaország ismét 3% alá szorítani a hiányt](#). A francia szuverén államadóság a múlt évi 115%-ról 118%-ra növekedhet 2021-ben. Megjegyzendő, hogy [a francia számvevőszék jelentése szerint](#) nem csak az egészségügyi válsággal magyarázható a jelentős kiadásnövekedés 2020-ban, hanem annak is, hogy egyes területeken a kormányzat nem tartotta be korábbi terveit, és például a közalkalmazotti szférában tovább növelte az állások számát.

Bruno le Maire kijelentette, hogy a vállalatok támogatása havi 11 milliárd euróba kerül az államnak a lezárások idején. Szintén elmondta, hogy Franciaország lépéseket tett az [Air France-KLM légitársaság](#) megmentésére. Tavaly 7 milliárd eurót fizettet ki, idén pedig további 4 milliárd euróval támogatnák a vállalatot, többek között duplájára növelve a francia állam tulajdonosi hányadát.

Mindeközben a szakértők aláhúzzák, hogy minden állami segítség ellenére a munkanélküliség növekedése várható 2021-ben. Míg [2020-ban 8% körül alakult \(350 ezer ember veszítette csupán el az állását\)](#) éves összesítésben ez a mutató, 2021 végére [9,1%-ra történő](#) növekedését prognosztizálják. A lakosság tűrőképessége egyre nyilvánvalóbban gyengül, és felerősödnek a meglévő feszültségek is. A lakosság [mentális állapota](#) – különösen a fiataloké – romlik. Növekszik a politikai elit iránti bizalmatlanság, és többen irányvesztettnek érzik Franciaországot. Amint arra az [Institut Montaigne](#) elemzése rámutatott, a francia lakosság körében alig néhány hónap alatt jelentősen csökkent az Európai Unióba és az általa vetett bizalom, míg az önkormányzati képviselők vonatkozásában viszont erősödött a pozitív vélekedés. Ez a jelenség egyre nehezebbé teszi a kormányzat által kihirdetett – nemegyszer ellentmondásos – szabályok betartását. Az elmúlt egy évben [2,2 millió bírságot](#) szabtak ki emiatt. Egyre növekszik az intézkedéseket félvállról vevők száma minden régióban. Csak a húsvéti hétvégén 10 500 esetben bírságolt a rendőrség. A családon belüli erőszakos cselekedetek is [jelentősen nőttek 2020-ban a járvány hatására](#).

A kormány jelentős hangsúlyt fektet arra, hogy rávegye a vállalatokat, hogy a lehető legnagyobb számban tegyék lehetővé munkavállalóiknak az otthoni munkavégzést. A március végi lezárások után [jelentősen megnőtt](#) a „home office”-ban dolgozók száma. A legnagyobb mértékben Ile-de-France régióban, ahol az otthoni munkavégzésre alkalmas munkakörökben már 78% élt ezzel a lehetőséggel. Egyes [felmérések szerint](#) a home office üzemmód összességében növelte a munkavállalók produktivitását.

Miközben a kulturális, vendéglátói és turizmussal foglalkozó szektor óriási veszteségeket szenvedett 2020. március óta, addig egyes iparágak jelentős profitra tettek szert. Így többek között a [kerékpárgyártás és értékesítés](#) korábban nem látott mértékben növekedett Franciaországban. Egy év alatt 3 milliárd

euró nyereséget termelt. 2020-ban az egy évvel korábbihoz képest 25%-kal nőtt az eladott kerékpárok száma, összesen 2,7 millió darab kelt el. Megállapítható továbbá, hogy a francia [leggazdagabb réteg tovább növelte vagyonát](#), illetve újabb személyek jelentek meg a milliárdosok listáján. Többek között az amerikai *Moderna Therapeutics* (a *Moderna* **vakcinát** gyártó cég) elnök-vezérigazgatója, a francia Stéphane Bancel Franciaország 23-dik leggazdagabb embere lett egy év alatt. Vagyonát 3,5 milliárd euróra taksálják. A járványidőszakban a francia nagyvállalatok (CAC 40) [20%-ánál került sor vezetőcserékre](#), ami rendkívül magas szám. Legtöbbször egyfajta generációs váltás figyelhető meg, amit a koronavírus-járvány felgyorsított.

A kormányzat nagyon bízik abban, hogy a járvány megfékezését követően a lakosság jelentős költsékezésbe kezd majd. Becslések szerint kb. [a GDP 7% az az összeg, amit a franciák](#) a vírusjárvány miatt 2020-ban nem költöttek el. Felmérések azonban azt is aláhúzzák, hogy a megtakarítások többségét a [franciák ingatlanszerzésre](#), és nem elsősorban fogyasztási cikkek vásárlására kívánják majd fordítani.

[Párizs április 15-én megkezdte](#) a harmadik hullám utáni újranyitás előkészítését. Május 15-én újranyitnák az iskolákat, múzeumokat és a teraszokat. Macront azonban nem csak a hazai, hanem az európai fejlemények is foglalkoztatják. Többek között [„türelmetlenül” várja](#), hogy a múlt év nyarán elfogadott európai 750 milliárd eurós [újjaépítési alap ratifikációja](#) megtörténjen április 30-a előtt. A francia államfő leginkább a német alkotmánybíróság döntését várja. A kérdés nem csak gazdasági, hanem politikai jelentőségű is az uniós összefogás fontosságát állandóan hangoztató Macron számára.

POLITIKAI HATÁS

A koronavírus-járvány politikai hatásai is jelentősek, különösen az elnökválasztások közeledtével. Macron elnök ugyan elődjeinek azonos időszaka-hoz képest [jobb népszerűségi indexszel](#) rendelkezik, mégis 68% elégedetlen az általa irányított válságkezeléssel. Az államfőt támogatók köre kisebb hullámmzást mutat, 2021 januárja óta [alapvetően 32-35% között stagnál](#). Érdekes jelenség, hogy különösen a mérsékelt jobboldali szavazók és az idősek távolodnak el Macrontól, míg a baloldali támogatók száma kisebb növekedést mutat. Az államfő számára a járvány kezelése meghatározó a 2022-es év perspektívájában, de pengeélen táncol, mert míg egyik oldalon a lezárásokra buzdítják az egészségügyi szakemberek, a társadalmi légkör és a gazdasági tényezők a szigorú szabályozások elkerülése felé taszítják.

A felmérések azt mutatják, hogy ha újabb mandátumért indul a jelenlegi államfő, 2017-hez hasonlóan ismét Marine Le Pennel kerülhet majd szembe a második fordulóban. Egyelőre azonban közel sem biztos, hogy sikerül majd legyőznie ellenfelét, ahogy öt évvel korábban. Egy [2021. áprilisi felmérés](#) már arra is

rámutatott, hogy Marine Le Pen a francia köztársasági eszme és laicitás jobb védelmezőjének tartják, mint Macront. Néhány hónap alatt 9% ponttal csökkent azoknak a száma, akik szélsőségesnek tartják Le Pen pártját, és már nem 32%, hanem 36% szerint képes Franciaország vezetésére. Marine Le Pen és Macron párbóját azonban további jelöltek is megzavarhatják, így például Xavier Bertrand, akinek a népszerűsége az utóbbi hetekben növekedésnek indult.

Macron minden eszközt megragad, hogy erősítse pozícióit, így például az eredetileg június 13-án és 20-án megtartani szándékozott regionális és megyei választások időpontját is megpróbálta saját érdekében módosítani. Az államfő a járványra hivatkozva megkísérelte őszre halasztani a voksolást. Macron mindenekelőtt a Republikánusok (LR) párt elnökjelöltjei orra alá akart volna borsot törni, és a saját 2022-es esélyeit kívánta volna ezzel is indirekt módon növelni. Ha ugyanis őszre halasztják a regionális választást, akkor például Valérie Pécresse, Laurent Wauquiez és a már ezt a politikai formációt elhagyó Xavier Bertrand számára is nehezítették és lerövidítették volna az elnökválasztási kampányt. A regionális és megyei választásoknál nem érdeke ugyanis egymással szembefordulni a jobbközép jelöltjeinek. Macron azonban saját pártjában is ellenzőkre talált, illetve az önkormányzati vezetők véleményét is kikérve sem kapott támogatást a regionális és megyei választások időpontjának őszre halasztásában. Így a voksolást végül csak egy héttel tolták el. 2021. [június 20-án és 27-én kerülhet](#) sor a két fordulóra. Ezt a parlament is elfogadta.

Az államfő az „európai szuverenitás” megerősítését is fontos célkitűzésnek tartja. Párizs egyértelműen elutasítja a „keleti vakcinákat”, mert ezeket befolyásoláshoz alkalmas politikai eszköznek, [propagandának](#) tartja, másrészt mert a kínai és az orosz gyárhoz való függést szeretné mindenáron elkerülni. Macron úgy véli, hogy nemzetközi sikerekkel, látványos lépésekkel fogja tudni ismét visszaszerezni a franciák bizalmát és egyben Franciaország európai és rajta keresztül világban elfoglalt befolyását. Ezt szem előtt tartva [május 9-én komoly előadással készült Strasbourgban](#), az Európa jövőjéről szóló konzultáció elindítása kapcsán. Macron bízik abban, hogy a 2022-es francia európai elnökség a járvány utáni újjáépítés korszaka lesz, ami erősítheti belpolitikai pozícióját is az elnökválasztások perspektívájában.

ÖSSZEZÉS

Franciaország a járvány hullámaira minden esetben a szakértői véleményekhez képest késlekedve, viszonylag bonyolult szabályokkal, illetve lezárásokkal reagált. A szabadságot fontosnak tartó francia lakosság a bezártságot és a korlátozásokat különösen is nagy traumaként éli meg. Ezt a légkört nem segíti a kormány hezitáló, sokszor egymásnak ellentmondó, egyes csoportokkal kivételező intézkedéssorozata, és a társadalomban már korábban meglévő belső feszültségek sem. A járványidőszak tovább erősítette az elittel szemben már korábban

is meglévő bizalmatlanságot. Macron elnök, aki ragaszkodik az európai összefogáshoz, és önmagát is szereti úgy feltüntetni mint az EU védelmezőjét, tehetetlenül volt kénytelen nézni a vakcinabeszerezés körül kialakult sikertelen brüsszeli intézkedéseket. Ilyen körülmények között különösen is megalázónak élte meg a francia társadalom, hogy az ország nem tudott saját vakcinát előállítani. Ugyan van remény, hogy ősze lesz francia oltóanyag, a lakosság jelentős része a francia elitet teszi felelőssé a sikertelenségért, különösen, hogy az oltási program is kaotikusan indult, és az eredeti terv, miszerint 2021. május 15-ig 30 millió kapná meg a védőoltást, nem látszik tarthatónak.

A koronavírus-járvány felerősítette tehát az állami vezetés, a technokraták, illetve az Európai Unióval szembeni ellenérzést, miközben a helyi önkormányzati szinteken erősödött a bizalom. Ma már nem tabu a korábban szélsőségesnek tartott, kormányzati felelősséget soha nem kapott politikai csoportokhoz való tartozás. Mindezek alapján a legnagyobb haszonélvezője a válságnak jelen pillanatban úgy tűnik, hogy Marine le Pen és az általa vezetett párt. A mandátuma 2022-es meghosszabbításán dolgozó Macron elnök kénytelen a társadalomban a járvány miatt fokozódó elégedetlenséggel is számolni. Hiába támaszkodhat az európai viszonylatban is jó mutatókkal rendelkező francia egészségügyi rendszerre, amely a második hullámtól a már látványosan lazuló fegyelem ellenére a lakosság arányához viszonyítva viszonylag sikeresen fékezte meg a vírus katasztrofális terjedését, a számok így is tragikusak. Több mint 100 ezer ember vesztette életét 13 hónap alatt az országban, ami minden bizonnyal az urnákba tett voksokra is hatással lesz a regionális/megyei és az egy év múlva esedékes elnöki választásokon, ezáltal pedig áttételesen Európa jövőjére is kihatással bír.